

**UDRUŽENJE SUDIJA/SUDACA
U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE**

PRAVO I PRAVDA
ČASOPIS ZA PRAVNU TEORIJU I PRAKSU

SARAJEVO, GODINA IX., BROJ 2., 2010.

AMIR JAGANJAC
predsjednik Vrhovnog suda Federacije BiH

ODRŽAVANJE PRETRESA PRE DRUGOSTEPENIM SUDOM

Sažetak: Stupanjem na snagu Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, 2003. godine u naše krivično procesno zakonodavstvo, uveden je čitav niz instituta koji predstavljaju potpuno novi način uređenja krivične procedure. U svim fazama postupka desile su se radikalne izmjene, a sve u cilju povećanja efikasnosti rada tužilaštava i sudova. U fazi istrage je došlo do ukidanja instituta istražnog sudije, istraga u potpunosti prelazi u nadležnost tužilaštva, a sud u ovoj fazi postupka učestvuje samo u provođenju, uslovno govoreći represivnih mjera, kojima se zadire u osnovna ljudska prava. Instituti priznanja krivnje, pregovaranja o krivnji, kaznenog naloga, takođe predstavljaju potpune novosti u krivičnoj proceduri i sigurno je interesantno pratiti u kojoj mjeri su ovi instituti povećali efikasnost krivičnih postupaka.

Tema ovog rada je analiza primjene odredbe člana 330 ZKPFBH u praksi Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, odnosno procesnog rješenja prema kojem drugostepeni sud, nakon uvažavanja žalbe zbog bitnih povreda postupka, pogrešno ili nepotpuno utvrđeno stanja, prvostepenu presudu ukine odredi pretres pred tim sudom. Ovakvo rješenje je novost u odnosu na ranija rješenja kao u bivšoj zajedničkoj državi, tako i u FBiH, obzirom da je prema ranijim zakonima drugostepeni sud bio u mogućnosti da predmet vrati prvostepenom sudu na ponovni postupak. Ovakvo, novelirano rješenje je konstantni predmet rasprave na stručnim skupovima i sjednicama radnih grupa za izmjene i dopune procesnih zakona, a ovaj rad ima za cilj da ponudi analizu primjene takvog rješenja u praksi Vrhovnog suda Federacije i eventualno predloži moguće izmjene u cilju poboljšanja efikasnosti i ekonomičnosti postupka.

Ključne riječi: Žalba protiv presude, ukidanje prvostepene presude, pretres pred drugostepenim sudom.

Temeljita, sistemska reforma krivičnog zakonodavstva u Bosni i Hercegovini, Federaciji Bosne i Hercegovine, Republici Srpskoj i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine, praktično počinju 2003. godine donošenjem zakona koji uređuju krivično pravnu oblast. Pod tim prije svega podrazumjevamo zakone o krivičnom postupku i krivične zakone donijete na nivou Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Razlog za izrazito radikalne izmjene postojećih zakonskih rješenja, zapravo donošenje novih zakona iz krivično pravne oblasti su dvojaki. Ratni i poslijeratni period sa blokadama normalnog funkcionisanja sudskog sistema, izvršenje velikog broja najtežih krivičnih djela koja se u ratnom i poslijeratnom periodu nisu mogla procesuirati, tranzicija društvenog sistema i privatizacija društvene odnosno državne svojine, zahtijevali su reformu krivičnog postupka, kako bi se ogroman broj predmeta kojim su sudovi bili opterećeni okončao u koliko toliko razumnom roku. Do tada važeći zakoni o krivičnom postupku, sigurno nisu mogli omogućiti znatnije povećanje efikasnosti sudova, bez uvođenja novih instituta koji bi omogućili da se krivični postupak provodi na efikasniji način. Sa druge strane, afirmacija međunarodnog prava o ljudskim pravima, koja svoju ekspanziju i teoretski i u praksi doživljava upravo u vrijeme rata u BH, sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava, rezolucije Vijeća Evrope, preporuke drugih međunarodnih organizacija, predstavljali su dodatni poticaj da se u Bosni i Hercegovini pristupi ozbiljnoj i radikalnoj reformi krivičnog zakonodavstva.

Kako je svrha ovog rada praksa Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu Vrhovni sud Federacije) u primjeni odredbi člana 330 ZKPFBiH, (koji se mora analizirati kao zakonsko rješenje koje implicira čitav niz teoretskih i praktičnih dilema), dakle postupanje vijeća apelacionog odjeljenja nakon što uvažavanjem žalbe prvostepenu presudu ukine i odredi održavanje pretresa pred vijećem apelacionog odjeljenja, instituta koji je u naše zakonodavstvo uveden donošenjem Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine 2003. godine¹ (u daljem tekstu ZKPFBiH), to je logično da će se analiza primjene zakonskog rješenja koje je predmet ovog rada zasnivati na odredbama

¹ ZKP FBiH je objavljen u "Službenim novinama FBiH" broj 35/03 , 28. juna 2003; Ispravke i izmjene i dopune :SN FBiH br 37/03:SN FBiH 56/03:SN FBiH 78/04: SN FBiH 28/05;SN FBiH br55/06; SN FBiH 27/07; SN FBiH br 53/07; SN FBiH br.:9/09, SN FBiH 12/10

ZKPFBiH, mada su identična rješenja sadržana u procesnim zakonima BiH, RS i Brčko DC Bosne i Hercegovine.

Navedeni zakon je u oblast krivičnog procesnog zakonodavstva unio čitav niz novih instituta, u svim fazama postupka. Možda najradikalnija novelacija je izvršena u fazi istrage, koja iz nadležnosti istražnog sudije u potpunosti prelazi u ruke tužioca, dok sud u fazi istrage odlučuje o, uslovno govoreći, represivnim mjerama kojima se na direktan način zadire u osnovna ljudska prava (naredbe za pretresanje stana, prostorije i osoba, privremeno oduzimanje predmeta i imovine, mjere za osiguranje prisustva osumnjičenog, odnosno optuženog i uspješno vođenje krivičnog postupka ..).

Postupak optuženja je takođe obuhvaćen bitnim izmjenama, optužnica se dostavlja sudu radi sudske kontrole optužnice i konsenzualnog postupka mogućeg rješavanja predmeta izjašnjavanjem o krivnji i pregovaranjem o krivnji.

Faza glavne rasprave je takođe doživila značajne reformske zahvate, mada su osnovni principi ostali uglavnom identični rješenjima iz ranijeg zakonodavstva. Možda najinteresantniju i u početnoj fazi primjene za praktičare najzahtjevniju promjenu, predstavljaju direktno i unakrsno ispitivanje svjedoka odnosno vještaka, što je uz formalna ograničenja propisana zakonom zaista predstavljalo izazovnu i zahtjevnju promjenu u odnosu na dotadašnji postupak.

Govoreći o novim zakonskim rješenjima moramo spomenuti i kazneni nalog propisan glavom XXV zakona, koji je još jedno od rješenja koje predstavljaju potpunu novost u okviru krivičnog procesnog zakona.

Za institute priznanja krivnje, pregovaranja o krivnji, kazneni nalog, sa sigurnošću možemo reći da su doprinjeli efikasnijem i ekonomičnijem vođenju krivičnih postupaka. Ono što u vezi navedenih instituta predstavlja relativnu nepoznanicu jeste praktična nemogućnost kontrole ispravnosti njihove primjene od strane viših sudova u značajnijem obimu, obzirom na restriktivne mogućnosti izjavljivanja žalbi u tako okončanim predmetima, a samim tim je ograničena i mogućnost kontrole zakonitosti primjene ovih instituta i ujednačavanja sudske prakse na području Federacije.

Zakonsko riješenje čija primjena u praksu predstavlja temu ovog rada, jeste praktična primjena odredbi člana 330 ZKP FBiH, u praksi Vrhovnog

suda Federacije. Podsjećam vas na zakonski tekst navedenog člana Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine:

Član 330

1) Vijeće apelacionog odjeljenja će uvažavajući žalbu, rješenjem ukinuti prvostepenu presudu i odrediti održavanje pretresa ako utvrdi da:

- a) postoji bitna povreda odredaba krivičnog postupka, osim slučajeva iz člana 329. stav 1. ovog zakona
- b) je potrebno izvesti nove dokaze ili ponoviti već u prvostepenom postupku izvedene dokaze usljed kojih je činjenično stanje pogrešno ili nepotpuno utvrđeno.

2) Vijeće apelacionog odjeljenja može i djelomično ukinuti prvostepenu presudu ako se pojedini dijelovi presude mogu izdvojiti bez štete za pravilno presuđenje i u odnosu na taj dio održati pretres.

3) Ako se optuženi nalazi u pritvoru, vijeće apelacionog odjeljenja će ispitati postoje li još razlozi za pritvor i donijet će rješenje o o produženju ili ukidanju pritvora. Protiv ovog rješenja nije dopuštena žalba.

(4) Ako je optuženi u pritvoru, vijeće apelacionog odjeljenja je dužno donijeti odluku najkasnije u roku od tri mjeseca od dana kada je primilo spise.

Očito je da navedeno zakonsko rješenje nakon donošenja prvostepene presude, sav dalji tok postupka prenosi u nadležnost drugostepenog suda, kakvo rješenje nije postojalo u prethodnim pravnim sistemima na ovom području, a do nedavno nije postojalo ni u pravnim sistemima država nastalih na području bivše Jugoslavije.

Tako je Zakon o krivičnom postupku Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije iz 1977 godine u članu 372, stav 1. propisivao da sud donosi odluku u sjednici vijeća ili na osnovu glavnog pretresa. Stav 5. istog člana propisuje da drugostepeni sud na sjednici vijeća odlučuje da li će održati pretres. Član 385. stav 1) zakona propisuje da će drugostepeni sud uvažavajući žalbu ili po službenoj dužnosti rješenjem ukinuti prvostepenu presudu i vratiti predmet na ponovno suđenje ako utvrdi da postoji bitna povreda odredaba krivičnog postupka, osim slučajeva iz člana 387. zakona ili ako smatra da zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja treba narediti novi glavni pretres pred prvostepenim sudom.

Dakle zakonsko rješenje važeće u bivšoj zajedničkoj državi, a koje su kao prelazno rješenje, uz odgovarajuće izmjene vezane uglavnom za leksičke izmjene koje određuju državno osamostavljanje bivših republika, preuzimale sve republike, je kao imperativ nalagalo da se nakon ukidanja prvostepene presude predmet vraća prvostepenom sudu, uz izuzetak da je drugostepeni sud mogao u sjednici vijeća odlučiti da održi glavni pretres.²

Važeći Zakoni o krivičnom postupku Republike Slovenije i Republike Hrvatske, propisuju da je jedna od mogućih odluka drugostepenog suda, da žalbu uvaži, prvostepenu presudu ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovni postupak, ako je prvostepenom presudom počinjena bitna povreda pravila postupka, ili je potrebno da se zbog nepotpuno ili pogrešno utvrđenog stanja treba održati novi pretres pred prvostepenim sudom³. Bitno je pri tome ukazati da zakonska rješenja sadržana u zakonima Republike Hrvatske i Republike Slovenije, ne propisuju obavezu drugostepenih sudova, da u slučaju uvažavanja žalbe iz osnova pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i sljedstveno tome ukidanja prvostepene presude, drugostepeni sudovi moraju zakazati pretres i sami raspraviti sporna činjenična pitanja.

Zakonik o krivičnom postupku Crne Gore, i Zakonik o krivičnom postupku Republike Srbije, uvode novele u pogledu zakonskog rješenja koji sud je nadležan za donošenje nove presude nakon što drugostepeni sud ukine presudu prvog stepena.. Prema odredbi člana 385.stav 1. ZKP Crne Gore pretres će se uvijek održati pred drugostepenim sudom, ako drugi put rješava u istom predmetu po žalbi, a u postupku odlučivanja ocijeni da postoje razlozi za ukidanje prvostepene presude.⁴ Prema odredbi člana 412. stav 5. Zakonika o krivičnom postupku Republike Srbije, kada je drugostepena presuda dva puta već ukidana, drugostepeni sud će na sjednici vijeća ili nakon održanog glavnog pretresa sam donijeti presudu.⁵

² Zakon o krivičnom postupku SFRJ stupio je na snagu 1.jula 1977. godine, a objavljan je u "Službenom listu SFRJ" br.4/77

³ Član 483. stav 1. ZKP Republike Hrvatske (N.N., 152/08 I 76/09), Član 392 . stav. 3 Zakona o krivičnom postupku Republike Slovenije , koji je stupio na snagu 20.decembra. 2005.godine.

⁴ Zakonik o krivičnom postupku Republike Crne Gore je objavljen u Službenom listu br. 71/03 , 7/04.

⁵ Zakonik o krivičnom postupku Republike Srbije je objavljen je u Sl, listu SRJ 70/01, 68/07, Sl.glasnik R.Srbije-58/04, 85/05, 115/05, 49/07, 20/09, 72/ 09.

Obzirom da se u krivično pravnom zakonodavstvu u Bosni i Hercegovini prvi put u odnosu na dotadašnju tradiciju i zakonska rješenja zemalja u okruženju novelira postupak nakon uvažavanja žalbe i ukidanja prvostepne presude te održavanja pretresa pred apelacionim sudom, a kako smatramo da je period od 7. godina primjene noveliranog zakonskog uređenja dovoljno dug period vremena u kojem su apelacioni sudovi donijeli veliki broj odluka primjenom navedene odredbe ZKPFBH, cijenimo da su sazreli uslovi da se napravi odgovarajuća analiza efekata koji su posljedica primjene navedenog zakonskog rješenja, iz sudske prakse VSFBiH.

Podsjetimo se koji su razlozi prema stavu eksperata koji se učestvovali u izradi teksta ZKPFBiH iz 2003. godine bili od odlučujućeg značaja da se u tekst zakona uvrsti jedno ovakvo rješenje bez predhodnog uporišta u domaćoj legislativi i sudskoj praksi.

Primarni razlog za relativno brzu izmjenu ZKP iz 1998 (u FBiH) sa ZKPFBiH iz 2003. godine je bila procjena da krivični postupci u svim fazama traju neopravdano dugo, a da je jedan od uzroka takvog stanja neefikasan procesni zakon. Stoga se pristupilo donošenju novog zakona koji je donio neke zaista suštinske promjene u odnosu na ranije važeći koncept krivičnog procesnog zakonodavstva, ne samo u Federaciji Bosne i Hercegovine, Bosni i Hercegovini, Republici Srpskoj i Brčko DC, nego i na području cijele bivše države. Uvedene su radikalno nove mogućnosti okončanja postupka na osnovu priznanja krivnje, pregovaranja o krivnji, izdavanju kaznenog naloga i navedene izmjene zaista predstavljaju promjene značajne u odnosu na dotadašnje uređenje krivične procesne oblasti.

Jedno od novih rješenja sadržanih u čl.330 ZKPFBiH jeste i obaveza apelacionog suda da u slučaju uvažavanja žalbe iz osnova bitne povrede pravila postupka, ili nepotpuno ili pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, nakon ukidanja prvostepene presude, odredi pretres nakon kojeg će sam donijeti odluku.

Ne možemo se oteti dojmu da je ovaj institut, dakle ne mogućnost vraćanja predmeta u postupak pred prvostepenim sudovima radi otklanjanja bitnih povreda pravila postupka i utvrđivanja potpunog i pravilnog činjeničnog stanja, u dobroj mjeri posljedica uticaja anglo-saksonskih pravnih sistema, u kojima žalba na presudu ima sasvim drugačiji sadržaj u odnosu na žalbu u našem sistemu. Žalbe u zemljama anglosaksonskog sistema, u pravilu, ne ulaze u pitanje činjeničnog utvrđenja za koje se smatra da je definitivno

utvrđeno prvostepenom presudom. U takvom slučaju se žalba svodi na pitanje primjene prava, što samom toku žalbenog postupka daje sasvim drugačiji karakter, ograničen na raspravljanje sporih pravnih pitanja.¹¹ U vezi razlike žalbenih osnova u anglo-saksonskom i kontinentalnom sistemu smo imali priliku raspravljati sa sudijom Suda III distrikta u Pennsylvaniji, USA, gosp. Smith Brooks, te sa sudijama Međunarodnog suda za ratne zločine počinjene na području bivše Jugoslavije gosp. Molotom Bacone, iz Južnoafričke republike i gosp. Hoowardom Morrissonom iz Ujedinjenog Kraljevstva. Uvažene sudije, su u potpunosti potvrdili činjenicu da u anglo-saksonskom pravnom sistemu žalba u pravilu sadrži samo prigovore koji se odnose na pravna pitanja, a ne i na pitanja koja se odnose na činjenično stanje. Posebno su bili rezervisani prema činjenici da se sudovi najvišeg nivoa, na najdirektniji način bave utvrđivanjem činjeničnog stanja.

Neophodno je ukazati i da u domaćoj profesionalnoj zajednici, u raspravama koje se vode o primjeni navedenog zakonskog rješenja, na najvišim nivoima sudske vlasti u BH, kao i u radnoj grupi za izmjenu prijedloga izmjena i dopuna ZKPBH, preovladava stav da je postojeće

¹¹ Glavni cilj priziva u anglo-američkom pravu jeste provjera pravilne primjene pravnih propisa, a ne provjera ispravnost činjeničnog utvrđenja od prvostupanjskog suda. Zbog toga se Engleska prizivna rasprava i ne može nazvati ponovnim suđenjem sa kontradiktornim dokaznim postupkom. Taj se izraz – nova rasprava, odnosno novo suđenje – koristiti prije svega zbog prirode samih odluka koje se u prizivnom postupku mogu donijeti. One ne mogu biti takve da se njima prvostupanjske presude preinačuju ili zamjenjuju potpuno novom odlukom. To znači da se, u pravilu, kaznene odluke prizivom ne mogu izravno pobijati zbog činjeničnih propusta. Svojevrsnim se pobijanjem pravnih pogrešaka neizravno mogu u pojedinim slučajevima i pod određenim okolnostima pobijati i činjenična utvrđenja u protnoj odluci. Važno obilježje sustava pravnih lijekova u Engleskoj jest izvjesna ograničenost funkcionalne nadežnosti Prizivnog suda. Prije svega, ta je nadležnost ovisna o prethodnoj ocjeni (instancijskog suda ili suda prvog stupnja) o prikladnosti predmeta za njegovo razmatranje o pranom lijeku. Protiv osude Krunskog suda (uz sudjelovanje porote) priziv se može izjaviti bez prethodnog dopuštenja samo zbog nekog pravnog pitanja. Ako su u pitanju čisto činjenična ili tzv. “mješovita pitanja” potrebno je odgovarajuće dopuštene raspravnog suca Krunskog suda ili samog Prizivnog suda. Ako je Krunski sud nekoj osobi izrekao kaznu (sentence) na temelju njezina priznanja, priziv može izjaviti protiv odluke o kazni samo uz prethodno dopuštenje prizivnog suda”. Dr. sc. Tadija Bubalović “Pravo na žalbu u kaznenom postupku” str. 246-247

zakonsko rješenje neprihvatljivo i da je neophodno novelirati postojeće odredbe.⁶

Sa druge strane pravo na žalbu kako je propisano ZKP FBiH⁷ daje najširi mogući obim prava na žalbu iz svih žalbenih osnova uključujući i osnov pogrešno i potpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Time se otvara čitav niz spornih pitanja, kako pravnih, tako i činjeničnih, pa i organizacijskih, na koje ćemo pokušati ukazati u nastavku ovog izlaganja.

U nastavku ove analize ćemo pokušati doći do zaključka u kojoj mjeri je primjena navedenog načina postupanja apelacionih sudova u pogledu održavanja pretresa pred tim sudovima zaista predstavljala poboljšanje ranijih zakonskih rješenja u pogledu efikasnosti i ekonomičnosti postupka, opterećenosti rada apelacionih sudova, te u pogledu kvaliteta rada prvostepenih sudova.

VSFBiH je u preiodu 01.01.2005, do 01.06.2010. godine riješio 80 predmeta u kojima je uvažavanjem žalbe prvostepena presuda ukinuta i određeno održavanje pretresa pred ovim sudom. Osnov za uvažavanje žalbi i ukidanje prvostepenih presuda u cca 30% slučajeva je pogrešno i nepotpuno činjenično stanje, u cca 30% predmeta jeste postojanje bitnih povreda pravila postupka, a oko 40 % predmeta sadrži i jedan i drugi osnov za ukidanje prvostepene presude.

Analiza postupaka u pretresu pred vijećem apelacionog odjeljenja VSFBiH pokazuje da je u određenom broju slučajeva, za donošenje odluke bilo potrebno održavanje samo jednog pretresa, radi otklanjanja bitne povrede postupka, ili izvođenja jednog dokaza (najčešće dodatno saslušanje jednog svjedoka ili vještaka), nakon čega je sud bio u mogućnosti donijeti odgovarajuću presudu. Ovakvi primjeri, u potpunosti mogu opravdati

⁶ Smatram važnim ukazati i na zapisnike sa sastanaka predsjednika suda bh, vrhovnih sudova entiteta i apelacionog suda bdc, na kojem je zaključeno da postojeće zakonsko rješenje treba mijenjati u smislu da apelacioni sud, po ukidanju presude, može vratiti predmet prvostepenom sudu, kao i na zapisnik sa sastanka radne grupe za izmjenu ZKPBH, sa kojeg ću citirati riječi uvaženog prof dr Simović Miodraga koji rezimirajući raspravu navodi: „ ako predstavnici četiri najviša suda u zemlji dovode u pitanje ovaj institut, to je pitanje kojim se treba ozbiljno baviti.

⁷ Prema članu 311 ZKP FBiH “Presuda se može pobijati :a) zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, b) zbog povrede krivičnog zakona, c) zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, d) zbog odluke o krivičnopravnim sankcijama, oduzimanju imovinske koristi, troškovima krivičnog postupka, imovinskopravnom zahtjevu, kao i zbog odluke o objavljivanju presude putem sredstava javnog informisanja.

efikasnost i ekonomičnost zakonskog rješenja prema kojem apelacioni sud nakon ukidanja prvostepene odluke određuje održavanje pretresa i u relativno kratkom vremenskom periodu i jednostavnoj proceduri donosi presudu. U ovakvim slučajevima je do punog izražaja došlo načelo efikasnosti postupka, jer bi vraćanje predmeta prvostepenom sudu, održavanje pretresa pred tim sudom, uz moguće nepredviđene okolnosti, izvjesno dovele do toga da se postupak pred prvostepenim sudom okonča u dužem trajanju nego okončanje postupka pred drugostepenim sudom.

Sa druge strane praksa Vrhovnog suda Federacije ukazuje na veliki broj predmeta u kojima se nakon uvažavanja žalbe i ukidanja prvostepene presude, pred tim sudom radi potpunog i pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja morao održati čitav niz pretresa, čime se postupak pred apelacionim sudom praktično izjednačio sa prvostepenim postupkom, i time je na ozbiljan način dovedena u pitanje svrha postojećeg zakonskog rješenja kao efikasnijeg i ekonomičnijeg u odnosu na ranija rješenja.

Tako ukazujemo na predmet ovog suda broj 070-0-Kžk-07-000023 protiv optuženog Ž.K. zbog krivičnog djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. preuzetog Krivičnog zakona SFRJ. U navedenom krivičnom predmetu Vrhovni sud Federacije je uvažio žalbu optuženog, ukinuo presudu prvostepenog suda i odredio održavanje pretresa. Obzirom na brojne propuste prvostepenog suda vezano za utvrđivanje činjeničnog stanja Vrhovni sud Federacije je morao izvesti čitav niz dokaza uključujući i dokaze koji su izvedeni van sjedišta Vrhovnog suda Federacije. U ovom predmetu Vrhovni sud je održao jedan pretres van sjedišta Vrhovnog suda Federacije, obavio reekshumaciju tijela trojice oštećenih, nakon rekshumacije obavljena je reobdukcija tijela oštećenih, potom je u nastavku pretresa koji se održavao na ukupno 11 nastavaka pretresa Vrhovni sud Federacije saslušao 5 vještaka i 1 svjedoka, nakon čega je donio odgovorajuću presudu. Kompletna procedura pred Vrhovnim sudom Federacije je trajala 1 godinu i 10 mjeseci uz napomenu da se optuženi Ž.K. nalazio u pritvoru, te da je sud zbog toga vrlo ažurno postupao u navedenom predmetu.

-U predmetu Vrhovnog suda Federacije BiH broj 070-0-Kžk-07-000024 u krivičnom predmetu protiv optuženog K.O. zbog krivičnih djela zloupotrebe položaja ili ovlasti iz člana 358. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH Vrhovni sud Federacije je nakon ukidanja prvostepene presude na ukupno 6 nastavaka pretresa izveo dokaze vještačenjem po vještacima finansijske struke, obavljena su tri finansijska vještačenja i njihove

dopune uz neposredno saslušanje vještaka na pretresu kao i saslušanje jednog svjedoka na prijedlog odbrane. Ukupno trajanje postupka pred Vrhovnim sudom Federacije BiH u ovom predmetu je iznosilo 2 godine i 6 mjeseci.

-U predmetu ovog suda broj 070-0-Kžk-08-000012 protiv optuženog N.S. zbog krivičnog djela ubistva iz člana 166. stav 1. KZ FBiH Vrhovni sud Federacije je nakon što je uvažio žalbe kantonalnog tužitelja i optuženog održao pretres na kojem je pored preuzimanja velikog broja dokaza izvedenih u toku prvostepenog postupka ponovo izveo dokaze neposrednim saslušanjem vještaka sudko medicinske struke, dva vještaka balističke struke i dopunsko vještačenje po novom vještaku balističke struke.

-U predmetu ovog suda broj 070-0-Kžk-08-000001 protiv optuženog B.T. zbog krivičnog djela zloupotrebe položaja ili ovlašćenja iz člana 383. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH, Vrhovni sud Federacije je nakon uvažavanja žalbe kantonalnog tužitelja prvostepenu presudu ukinuo i odredio održavanje pretresa pred Vrhovnim sudom Federacije, pred kojim je ukupno održano 12 nastavaka pretresa. U toku dokaznog postupka pred Vrhovnim sudom Federacije neposredno su saslušani 3 vještaka odgovarajućih struka, 3 svjedoka, te izvršen uvid u obimnu dokumentaciju koja je poslužila kao osnov za dopunu nalaza i mišljenja jednog od vještaka, a koja dokumentacija nije predložena u toku prvostepenog postupka. Ukupno trajanje postupka pred Vrhovnim sudom Federacije BiH je iznosilo 2 godine.

-U predmetu Vrhovnog suda Federacije BiH broj 070-0-Kžk-08-000006 u krivičnom predmetu protiv optužene K.N. zbog krivičnog djela ubistva iz člana 166. stav 1. u vezi sa članom 28. KZ FBiH, Vrhovni sud Federacije je žalbu optužene uvažio, prvostepenu presudu ukinuo i odredio održavanje pretresa pred ovim sudom. Na pretresima održanim pred ovim sudom u cilju potpunog i pravilnog utvrđenja činjeničnog stanja pored preuzimanja dokaza koji su izvedeni u toku prvostepenog postupka neposredno je saslušano 5 svjedoka.

-U predmetu broj 070-0-Kžk-07-000018 protiv optužene S.F. zbog krivičnih djela pronevjere iz člana 359. stav 3. u vezi sa stavom 1. ranijeg KZ FBiH i krivičnog djela krivotvorenja službene isprave iz člana 368. stav 1. ranijeg KZ FBiH Vrhovni sud Federacije je nakon što je uvažio žalbu optužene ukinuo prvostepenu presudu i odredio održavanje pretresa pred tim sudom. Pred Vrhovnim sudom Federacije je u ovom predmetu

održano ukupno 9 nastavaka pretresa, a uz dokaze koji su preuzeti iz prvostepenog postupka smatramo vrlo ilustrativnim da navedemo koji su dokazi izvedeni neposredno pred apelacionim vijećem kao novi dokazi: „osim toga, na pretresu održanim pred ovim sudom neposredno su saslušani vještaci finansijske struke K. S., H. A. i K. A., te 5 svjedoka. Takođe na pretresu održanim pred ovim sudom pročitani su pismene dopune nalaza i mišljenja vještaka K. S. od 25.01.2008. g. i 05.04.2009. g. zajedno sa dokumentacijom priloženom uz te dopune nalaza i mišljenja, dopuna nalaza i mišljenja vještaka H. A. od 03.01.2008. g., izvršen je uvid u više dokumenata koje je optužena predala sudu na jednom od raspravnih ročišta, kao i uvid u više drugih dokumenata koji su dostavljeni apelacionom vijeću u toku pretresa“.

-U predmetu Vrhovnog suda Federacije broj 070-0-Kžk-06-000020 protiv optuženih Z.R. i Š.A., zbog krivičnih djela zloupotrebe položaja i ovlasti iz člana 383. stav 3. KZ FBiH, nakon uvažavanja žalbi glavnog kantonalnog tužioca i optuženih, prvostepena presuda je ukinuta i određeno je održavanje pretresa pred Vrhovnim sudom Federacije. Ukupno je održano 6 nastavaka pretresa, na kojima su saslušana 4 svjedoka, obavljeno dopunsko vještačenje po vještaku finansijske struke i neposredno saslušanje tog vještaka, te pored preuzimanja dokaza izvedenih pred prvostepenim sudom, izvršen je uvid u više dokumenata koji su dostavljeni apelacionom vijeću ovog suda u toku pretresa.

-U predmetu broj 070-0-Kžk-07-000014 od. g. protiv optuženih S.J. i I.G., zbog krivičnog djela nesavjesnog rada u službi iz člana 366. stav 2. u vezi sa stavom 1. ranijeg KZ FBiH i dr. Vrhovni sud Federacije je nakon uvažavanja žalbi kantonalnog tužioca i optuženih ukinuo prvostepenu presudu i odredio održavanje pretresa pred tim sudom. U toku 6 pretresa održanim pred Vrhovnim sudom izvršeno je neposredno saslušanje 3 vještaka različitih struka, dopuna nalaza i mišljenja svih navedenih vještaka, a posebnu specifičnost ovom predmetu daje to što je u cilju potpunog i pravilnog utvrđenja činjeničnog stanja Vrhovni sud Federacije bio primoran da putem međunarodne krivično pravne pomoći traži određenu finansijsku dokumentaciju iz inostranstva koju nije pribavio prvostepeni sud. Postupak pred Vrhovnim sudom Federacije je ukupno trajao 2 godine i 3 mjeseca.

-U predmetu 070-0-Kžk-06-000013 protiv optužene T.N., zbog krivičnog djela zloupotrebe položaja ili ovlasti iz člana 358. stav 3. u vezi sa stavom 1. ranijeg KZ FBiH Vrhovni sud Federacije je nakon uvažavanja žalbi

tužitelja i optužene ukinuo prvostepenu presudu i odredio održavanje pretresa pred tim sudom. Na ukupno 6 nastavaka pretresa održanim pred Vrhovnim sudom Federacije neposredno je saslušan vještak finansijske struke, koji je dostavio i dvije dopune nalaza i mišljenja, a izvedeni su i dokazi neposrednim saslušanjem predstavnika oštećene i tri svjedoka. Ukupno trajanje postupka pred Vrhovnim sudom je iznosilo 2 godine i 11 mjeseci.

Navedeni podaci o predmetima koji su u skladu sa zakonskom odredbom o održavanju pretresa pred apelacionim sudom, nakon ukidanja presude nižestepenog suda, procesuirani pred Vrhovnim sudom Federacije na ozbiljan način dovode u pitanje razloge koji su bili opredjeljujući da se dugogodišnja ovlaštenja drugostepenih sudova da nakon uvažavanja žalbe i ukidanja prvostepene presude, predmet vrate prvostepenom sudu na nadležni postupak, zamjene obavezom apelacionog suda da sam održi pretres, otkloni bitne povrede postupka, nepravilno, ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje i sam donese pravomoćnu odluku.

Uzimajući kao komparativni parametar načelo efikasnosti, načelo ekonomičnosti, kvalitet rada prvostepenih sudova, teško da možemo prihvatiti da je izmjena zakonskog rješenja sadržana u ZKPFBiH iz 2003. godine ostvarila očekivani cilj.

Obzirom na navedene primjere evidentno je da načelo efikasnosti bez sumnje nije realizovano na način na koji je to bilo očekivano. Broj pretresa održanih pred apelacionim sudom, broj izvedenih dokaza, saslušanje svjedoka i vještaka, uključujući izvođenje dokaza saslušanjem novih svjedoka i vještaka koji nisu saslušani pred prvostepenim sudom, dužina trajanja postupaka pred apelacionim sudom, te broj održanih pretresa pred tim sudom, ozbiljno dovodi u pitanje uspjeh reforme procesnog krivičnog zakonodavstva u ovom segmentu. Kao najekskluzivniji primjer ovakve situacije navodimo, izuzetno zahjevan predmet ratnog zločina protiv optuženog K.Ž. u kojem predmetu je Vrhovni sud Federacije, morao izvoditi dokaze imanentne prvostepenom sudu. Održavanje pretresa van sjedišta Vrhovnog suda Federacije, u prostorijama opštinskog suda u Sanskom Mostu, eksuhmacija tri tijela, reobdukcija ekshumiranih tijela, i posljedično tome saslušanje više vještaka različitih struka i svjedoka, sigurno ne doprinose efikasnosti procesa, a imajući u vidu činjenicu da je vijeće Vrhovnog suda Federacije, uz učešće federalnog tužitelja, advokata branitelja optuženog, posebne mjere obezbjeđenja optuženog od strane Sudske policije Federacije BiH, angažovanje tima vještaka sa pratećim

osobljem, pored više nastavaka pretresa odražanih u sjedištu Vrhovnog suda Federacije, određene dokaze izvodilo van sjedišta suda, te da su svi svjedoci, vještaci, optuženi uz odgovarajuće mjere obezbjeđenja, na pretrese koji su održavani u VSFBiH dolazili iz drugih gradova, neosporno je da je i ekonomičnost suđenja apsolutno zanemarena u komparaciji sa izvođenjem navedenih dokaza pred mjesno nadležnim sudom prvog stepena. U cilju dodatne argumentacije neefikasnosti i neekonomičnosti aktuelnog zakonskog rješenja navodimo da je najveći broj predmeta koji su radi ilustracije navedeni u prethodnom prikazu, ali i pretežan broj drugih predmeta koji su nakon uvažavanja žalbi i ukidanja prvostepene presude i održavanja pretresa pred VSFBiH, predmeti u kojima je prvostepeni postupak vođen van sjedišta VSFBiH, čime se dodatno argumentuje teza o neostvarivanju efikasnosti i neekonomičnosti održavanja pretresa pred VSFBiH, u najvećem broju predmeta.

Posebno, vrlo osjetljivo pitanje koje sigurno zahtjeva detaljniju analizu od one koja je mogla biti uključena u razmatranje zakonskog instituta koji je predmet ovog rada, jeste pitanje kvaliteta rada prvostepenih sudova. Analiza nekoliko predmeta u kojima je Vrhovni sud Federacije u toku pretresa izvodio dokaze koji su po svom karakteru u domenu istražnog postupka, a po logici apelacionog postupka sigurno ne spadaju u opus rada apelacionih sudova, bez sumnje upućuju na zaključak da je ponekad kvalitet rada i odluka prvostepenih sudova izvjesno ispod nivoa koji se očekuje od sudova pred kojima se u prvom stepenu procesuiraju najteža krivična djela, za koja su zapriječene i najteže kazne, uključujući i kazne dugotrajnog zatvora. Ponovo ukazujemo na činjenicu da ovakav stav, ipak zahtjeva seriozniju analizu, pri čemu statističke analize, komparacije ukinutih i potvrđenih presuda primjenom ranije važećih i aktuelnih procesnih zakona imaju relativan značaj, prvenstveno imajući u vidu odredbu čl.321 ZKPFBiH da vijeće apelacionog odjeljenja ispituje presudu samo u dijelu u kojem se ona pobija žalбом.

Uz predhodno iznijete kritike koje se odnose na aktuelno zakonsko rješenje smatramo neophodnim ukazati na organizacijske razloge koji se mogu povezati sa načelima efikasnosti i ekonomičnosti postupka. Nema nikakve dileme da bi se ponovljeni postupak efikasnije i ekonomičnije proveo pred prvostepenim sudom, nego u sjedištu apelacionog suda. Zaista je neracionalno i za lice koje je pozvano pred sud da u svojstvu svjedoka odnosno vještaka da svoj iskaz, koji je često dopuna ranije datog iskaza

pred prvostepenim sudom, izlagati nepotrebnim troškovima, umjesto da se takav iskaz da pred prvostepenim sudom. Posebno je pitanje transporta i sigurnosti lica koja se nalaze u pritvoru u mjestu sjedišta prvostepenog suda u Vrhovni sud Federacije, koji nema svoj pritvor, pa čak ni adekvatne prostorije za dnevno zadržavanje pritvorenih lica. Svi razlozi ekonomičnosti i sigurnosti upućuju na zaključak da je neuporedivo racionalnije i sigurnije pritvorena lica procesuirati u sjedištima sudova pred kojima se vodi prvostepeni postupak, nego takva lica pod posebnim uslovima privoditi u sjedište Vrhovnog suda Federacije, i to često u više navrata.

Predhodno iznijeta analiza se bavi sudskim viđenjem navedenog problema, međutim čini mi se neophodnim dati kratki osvrt i na probleme tužilačke organizacije u odnosu na implementaciju aktuelnog zakonskog rješenja.

Neophodno je napraviti distinkciju između postupaka koji se vode pred sudovima u entitetima(kanonalnim, odnosno okružnim), pred Sudom BH i Apelacionim sudom BD u odnosu na postupke koji se vode pred vrhovnim sudovima entiteta.

Suština praktičnog pristupa je u tome da Tužilaštvo BH, kantonalna /okružna tužilaštva, odnosno tužilaštvo BD, ne snose nikakvu praktičnu posljedicu drugačijeg zakonskog rješenja u odnosu na postojeće. Tužilaštvo BH/ kantonalna / okružna tužilaštva i tužilaštvo BD (vjerovatno i isti tužitelj, ili član istog tima tužitelja) provodi istragu, zastupa optužnicu pred prvostepenim vijećem/sudom, na sjednici apelacionog odjeljenja/suda i na pretresu pred apelacionim odjeljenjem/sudom. Dakle, tužilaštva BH/ kantonalna / okružna i BD zastupaju optužbu u toku cijelog toka postupka i nemaju poseban interes zasnovan na efikasnosti rada, pred kojim funkcionalnim sastavom Suda BH/ sudova u entitetima i BD se odvija koja faza postupka, odnosno da li se nakon ukidanja prvostepene presude, novi pretres vodi pred prvostepenim ili apelacionim odjelima Suda BH, pred Osnovnim, ili Apelacionim sudom BD, ili pred kantonalnim /okružnim sudovima, odnosno vrhovnim sudovima entiteta.

Potpuno drugačija situacija je u odnosu na tužilaštva FBiH i RS. Tužioci tih tužilaštava su u slučaju održavanja pretresa pred vrhovnim sudovima entiteta u neuporedivo složenijoj situaciji u odnosu na tužilaštva BH/ BDC. Istraga, podizanje optužnice, zastupanje pred prvostepenim sudom, pisanje žalbe, spadaju u nadležnost kantonalnih/okružnih tužilaštava.

Tužitelji tih tužilaštava (prema uobičajenom toku stvari radi se o jednom tužitelju) su u potpunosti upoznati sa stanjem predmeta, pa čak i sa određenim pravnim ili činjeničnim pitanjima za koje nisu smatrali neophodnim da ih koriste u ranijim fazama postupka. Ukidanjem prvostepene presude od strane vrhovnih sudova entiteta, situacija se u pogledu obaveza entitetskih tužitelja drastično mijenja, sad oni postaju tužitelji koji u procesnoj fazi nakon ukidanja prvostepene presude, koju zakon naziva „pretres“ za razliku od ⁸„glavnog pretresa“, želeći time naglasiti da se u toku pretresa izvodi manji obim dokaza nego na glavnom pretresu, mada iz navedenih primjera to u praksu nerijetko nije slučaj. U toj fazi entitetski tužitelji moraju ne samo proučiti sve detalje spisa, što nije sporno jer se na identičan način ponašaju i u postupku zastupanja žalbe nižestepenog suda pred vrhovnim sudovima entiteta, ali pored toga moraju raspolagati saznanjem o čitavom nizu informacija, činjenica, pa i tužiteljske taktike nižestepenog tužilaštva. Ovakav pristup, bez racionalnog obrazloženja dovodi entitetska tužiteljstva u izuzetno zahtjevan položaj, praktično se uključuju u zastupanje optužnice u kojoj je niže tužiteljstvo vodilo istragu, zastupalo optužnicu, pisalo žalbu, a praktično rješenje ovog problema je da se predmet vrati u fazu u kojoj će tužiteljstvo koje je iniciralo postupak, zastupati optužnicu do okončanja postupka.

Cilj ovog rada je analiza postojećeg zakonskog rješenja, mogući odgovor na dilemu da li postupak nakon ukidanja prvostepene presude treba voditi apelacioni sud, ili se postupak treba voditi pred sudom prvog stepena. Dakle rad je prvenstveno zasnovan na analizi prakse Vrhovnog suda Federacije u odnosu na efikasnost i ekonomičnost postupka, te djelomično u odnosu na kvalitet odluka nižestepenih sudova.

⁸ “Rješenje o ukidanju prvostepene presude ili presuda u dijelu u kojem se ukida prvostepena presuda obavezuje vijeće apelacionog odjeljenja da zakaže i održi pretres (član 315. stav 1. ZKP BiH). Na osnovu te obaveze vijeće apelacionog odjeljenja će zakazati pretres, a onda strankama i branitelju uz poziv dostaviti drugostepenu odluku. Na tom pretresu, vijeće apelacionog odjeljenja je obavezno da izvede procesne radnje određene u drugostepenoj odluci i da raspravi sva sporna pitanja na koja je u njoj ukazano. Pri tome valja posebno naglasiti, da se zakazni pretres ponavlja samo u onom dijelu u kome se ponovo sudi, a to može biti i u cjelini ako je rješenjem ukinuta prvostepena presuda ili u pojedinim dijelovima kada je presuda ukinuta djelimično” – Komentari Zakona o krivičnom/kaznenom postupku u BiH – strana 803.

Međutim ne možemo a da ne otvorimo i pitanje specifično za stvarnu nadležnost Vrhovnog suda Federacije, da nakon ukidanja prvostepene presude, vodi pretres. Zakonom o sudovima u Federaciji Bosne i Hercegovine (Sl. novine FBiH 38/05 i 22/06) čl.18. propisuje da je Vrhovni sud Federacije najviši žalbeni sud u Federaciji. Čl . 29. istog zakona propisuje da je Vrhovni sud Federacije nadležan:

- 1) da odlučuje o redovnim pravnim lijekovima protiv odluka kantonalnih sudova, ako je to zakonom određeno;
 - 2) da odlučuje o vanrednim pravnim lijekovima protiv pravomoćnih odluka sudova kada je to zakonom određeno;
 - 3) da odlučuje o pravnim lijekovima protiv odluka svojih vijeća, ako zakonom nije drugačije određeno
 - 4) da riješava sukobe nadležnosti između kantonalnih i općinskih sudova sa područja različitih kantona, ako zakonom nije drugačije određeno;
 - 5) da odlučuje o prenošenju mjesne nadležnosti sa jednog suda na drugi sud kada je to određeno zakonom
 - 6) da obavlja druge poslove utvrđene zakonom , osim onih iz nadležnosti Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine.
- Vrhovni sud Federacije može imati i izvorne nadležnosti ako su utvrđene federalnim zakonom.

Mišljenja smo da primjene odredbi čl 330, 331 i 332, ZKPFBiH u odnosu na Vrhovni sud Federacije nemaju uporište u citiranim odredbama Zakona o sudovima u Federaciji Bosne i Hercegovine. Po našem mišljenju ni jedna odredba člana 29. Zakona o sudovima ne daje pravni osnov da Vrhovni sud Federacije odlučuje u fazi postupka nakon uvažavanja žalbe i ukidanja prvostepene presude. Stav 1, tačka 1) navedenog člana daje zakonski osnov za odlučivanje po redovnim pravnim lijekovima i po našem mišljenju ova faza postupka se okončava donošenjem odluke po pravnom lijeku, vezano za odnos apelacionog suda prema žalbi (da li se ona odbacuje, odbija, ili uvažava), te poslijedično tome za sudbinu prvostepene odluke (da li se ista ukida, preinačuje , ili potvrđuje). Ni na koji način navedeni stav ne daje osnov za konstituisanje nadležnosti Vrhovnog suda Federacije u vođenju pretresa, koji je po svim svojim osobinama sui generis prvostepeni postupak, a ne postupak riješavanja po pravnim lijekovima. Stav 2) istog člana takođe ne može predstavljati osnov za održavanje pretresa pred Vrhovnim sudom Federacije, nakon ukidanja prvostepene presude, jer se takva faza postupka ni u kom slučaju ne može

smatrati izvornom nadležnošću tog suda, prvenstveno što se radi o nadležnosti koja je izvedena iz stvarne nadležnosti vezano za postupak rješavanja po redovnim pravnim lijekovima. S druge strane i kantonalni sudovi u Federaciji BH su takođe dovedeni u situaciju da odlučuju na pretresima nakon ukidanja presuda nižestepenih sudova, pa bi tumačenje po kojem više nivoa sudova imalo istu izvornu nadležnost predstavljalo neodrživ presedan.

Sve naprijed navedeno ozbiljno dovodi u sumnju razloge ekonomičnosti i efikasnosti, kao motive za izmjenu ranijeg rješenja, prema kojem se nakon ukidanja prvostepene presude predmet vraćao prvostepenom sudu na ponovni postupak.

Obzirom na iznijete argumente zaista je teško dati univerzalni odgovor na pitanje kao riješiti ovu, izuzetno važnu procesnu fazu, čiji značaj je kapitalan jer najčešće predstavlja i konačnu odluku u krivičnom postupku, sa svim konsekvencama koje takva odluka nosi. Čini se da je dosadašnja praksa, te argumentacija iznijeta u ovom radu dala osnova za razmišljanje u pravcu, uslovno govoreći kompromisnog rješenja. Bez sumnje se načela efikasnosti i ekonomičnosti mogu prihvatiti kao argumenti za održavanje pretresa pred apelacionim sudom u slučajevima kada je novom pretresu porebno u manjem obimu dopuniti dokazni postupak, ili otkloniti povredu pravila postupka. Međutim u predmetima u kojima je potrebn izvesti čitav niz novih dokaza, vještačenja, saslušanje svjedoka, pretresa van sjedišta suda, rekonstrukcija, ekshumacija, obdukcija, neophodno je omogućiti apelacionom sudu da predmet vrati na nadležni postupak prvostepenom sudu, koji će bez ikakve dileme efikasnije i ekonomičnije provesti taj dio postupka.

ZAKLJUČAK

Slijedom naprijed iznijetih razloga čini se da je rješenje zakonske tematike koja čini predmet ovog rada, kompromis između dvije krajnosti-aktuelnog rješenja predviđenog člana 330. do 332. ZKP FBiH prema kojem rješenju apelacioni sud nakon ukidanja prvostepene presude uvijek mora odrediti održavanje pretresa pred tim sudom i donijeti konačnu presudu i rješenja koje je bilo primjenjeno u ranije važećim zakonima o krivičnom postupku kako SFRJ, tako i ZKP donijetog u Federaciji BiH 1998. godine, a prema kojim zakonima je apelacioni odnosno žalbeni sud u pravilu

nakon ukidanja presude suda prvog stepena vraćao predmet na ponovno odlučivanje tom sudu. Istina, ranije važeći zakoni su predviđali mogućnost da žalbeni sud na sjednici vijeća donose odluku o održavanju pretresa na kojem bi sam raspravio sporna pitanja. Stoga nam se čini realnim rješenjem prema kojem bi apelacioni sud, na sjednici vijeća, donosio odluku o tome da li će (nakon uvažavanja žalbe), odrediti održavanje pretresa pred tim sudom, imajući u vidu razloge zbog kojih je prvostepena presuda ukinuta, obim dokaza koji se moraju provesti radi otklanjanja nepravilno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, vrstu i način izvođenja dokaza u novom pretresu. Smatramo da bi se ovakvim rješenjem u potpunosti mogli ostvariti principi ekonomičnosti i efikasnosti krivičnog postupka. Predloženo rješenje bi dalo mogućnost apelacionom sudu da u situacijama kada je uz relativno manje zahtjevnu intervenciju apelacionog suda moguće ispraviti nedostatke prvostepenog postupka sam riješi sporna pitanja, a sa druge strane da u situaciji kada je očigledno da su nedostaci u prvostepenoj presudi takve prirode da zahtijevaju obimnije intervencije, predmet vrati prvostepenom sudu na ponovni postupak.

Alternativni prijedlog, jeste rješenje sadržano u Krivičnom zakoniku Republike Srbije da će apelacioni sud na sjednici vijeća ili održanog pretresa sam donijeti presudu, ako je prvostepena presuda dva puta već ukinuta.(član 412 stav 5. Krivičnog zakonika Republike Srbije).

Po našem mišljenju predložena rješenja u mogućoj mjeri ostvaruju ciljeve reforme krivičnog procesnog zakonodavstva, principe ekonomičnosti, efikasnosti, stvaraju prostor za edukativni uticaj apelacionih sudova na prvostepene sudove, a istovremeno sužavaju prostor za strogo formalistički pristup apelacionih sudova u postupku rješavanja po pravnim lijekovima.

Sarajevo, 15.maj. 2010.